

mondani szokták — ért a közönség lelkének „húrjaihoz“. De mi szeretnők a közönség lelkét magasabb művészi benyomások által időnkint kissé „áthúroztatni“! A Belvárosi Színházban régóta nem láttunk olyan kitűnő együtttest, mint Földes vígjátékában. Kürti József a földesúr alakjában nemcsak monumentális volt, aminek már jó egy-néhányszor láttuk, hanem kedélyéletének, szívvilágának is olyan gazdagságát tárta fel, mint eddig talán még soha. Mészáros Gizella is egyszerű, igaz és meggyőző volt. Harányi Rezsőt, Bérczy Ernőt, Hoykó Ferencet is melegen meg kell dícsérni eszközeik választékosságáért. Két fiatal színésznő pedig egyenest megkülönböztetett figyelmet érdemel. Közülök Turay Ida holmi „fogások“tól még meg nem rontott képzelmű naiva, Földy Anna pedig egy vidéki cselédeány kis szerepében maga a művészi igazság. Fejlődését öröm lesz érdeklődéssel kísérni.

Rédey Tivadar.

A hetvenéves Bársony István. A mult év végén lett hetven éves. Barátai és tisztelői — s ezek sokan vannak, — kedvesen és melegen ünnepelték a daliás öregurat, ki még ma is olyan fáradhatatlanul járja az erdőket és pusztákat, mint évtizedekkel ezelőtt, s ma is fiatalos hévvel és munkabírással forgatja a tollat. Pedig első novellájának megjelenése (1876) óta éppen ötven esztendő telt el. Ez alatt az ötven év alatt folytonosan dolgozott, kötetei lassanként egész kis könyvtárrá szaporodtak, úgyhogy ma már nem kell Bársony Istvánt felfedeznünk: a közönség szeretetébe fogadta, a kritika mind jobban méltatja, az irodalomtörténet értékeink közé számítja. Az első komoly bírálat, melyet harmincnyolc évvel ezelőtt Péterfy Jenő írt róla a Budapesti Szemlében, még nem nagyon kényeztette el a fiatal kezdőt. Megállapította, hogy a többi rajz-írókétől eltérő nyomon halad ugyan, mikor a „természet életét“ rajzolja, de természeti leírásait kezdetlegeseznek tartotta művészi szempontból. Ma már nem mondana róla ilyen szigorú ítéletet, s el kellene ismernie, hogy Bársony nagyot nőtt azóta. Legutóbb megjelent kötete, *Az én világom* fényes tanubizonyossága ennek a fejlődés-

nek, mert az író ebben egészen kiforrott, öntudatos művész-egyéniségeknek mutatkozik.

A kötetet jubiláris eleganciával állította ki a Stadium, Márton Ferenc rajzolt hozzá izléses borítékot s a szerzőről igen sikerült arcképet. Bársony szokása ellenére magáról ír könyve előszavában, mert erre barátai kérték, de nem életrajzi intimitásokkal lep meg, hanem itt is a természetet magasztalja s azt mondja el, hogy milyen rajongója ő neki: „Az én világom a szabad természet.“ Ez a vezérmotívum, mely nemcsak ennek a kötetnek harmincegy darabjában, hanem Bársony minden eddigi munkájában fölsendül, s melyet kimeríthetetlen változatossággal variál a mester.

A természet egy régi rajongója jut eszünkbe, Vajda Péter, a mult század negyvenes éveiből, aki prózai költeményeket írt a természetről. Bársonynak igen sok rajza szintén nem más, mint prózai költemény, de míg amazok romantikusan ködös ábrándozások és ömlengések, emezek reális megfigyeléseken épülnek fel s telve vannak színnel és hangulattal. Bársony megéneklei a virágos mesgyét, mely az emberi élet virágtalan mesgyéjét juttatja eszébe, a nádas csoda-világát tündérrózsától fehérlő kis tavival, a holdfényben úszó nyári ködöt, az ökörnyalas, verőfényes őszi napot, a vihart, a zúzmarás erdő tündéri látványát, a karácsony-estét a hóborította erdőben, az alkonyt, a holdvilágos éjét, a napfelkeltét a rengetegben s a délibábot: „Délibáb mutatja már a Kárpátok ködkéjét is, Erdélyt is, a bácskai Kánaánt is. Ma: tűnő délibáb valamennyi“ — sóhajt föl nem frázisos irredentizmussal, hanem igazán vérző magyar szívvel. Ez a magyar szív lüktet leírásaiban, hiszen ő csak a magyar tájak, a magyar természet dalosa, másfelé nem kalandozik, csak a magyar pusztákat, a magyar mezőket, erdőket és vizeket ismeri, szereti és rajzolja. Színes képei elbájolják a természetismerőket, s tán még jobban azokat a szegény városok-rabjait, akik mindezt a sok szépséget és csodát csak az ő munkáiból ismerik és sajnó szívvel, szinte irigykedve gondolnak rá, a boldog emberre, kinek mindebben állandóan része

van, hisz az évnek majdnem egy-harmadrészét vadászatga és barangolva tölti messze a fővárostól.

Sokszor említi, hogy a vadászt el-elnyomja benne a természet-imádó, de azért a vadász se hagyja magát. Legkedvesebb vadja a szarvas, melyről sokat ír, pompásan éreztetve a legkülönbözőbb szarvaslesek izgalmaikat. Általában az teszi rajzait hangulatosakká, hogy mindig a maga megfigyelő és gyönyörködő lelke a központjuk, ez eleveníti meg a magában lélektelen természetet. Leírásai így sohasem válnak természeti leltárakká. — Vadászik természetesen sok más vadra is: vaddisznóra, vadrucára és libára, erdei szalonkára stb. Minden állatot ismer, ismeri a síkföldi, erdei és vízivadak hangjait, nyomait, szokásait a legapróbb részletekig. Ezekről s a vadászélet ezer apró érdekességéről, izgalmáról és viszontagságáról tömörked sokat tud mesélni és mindig érdekesen. Hát a mulatságos vagy izgalmas vadásztörténetek: a vad-örzö-fogás, a falusiak rókavadászata, az erdőlegény-jelölt kipróbálása, a vidravadászat, a vadásztréfák, a ló- és kutyahistóriák (milyen pompás pl. az agár, vízsla és dakli nyúl vadászata)! Ezekből látjuk, milyen kitűnő elbeszélő Bársony. Csupa hangulat, érdekes fordulat, sokszor kacagtató magyaros humor egy-egy ilyen története eredeti ember-skiccekkal tarkítva.

Valaki azt mondhatná, hogy Bársony rajzai és elbeszélései főként egymás után olvasva, talán egyhangúak. Ez az egyhangúság azonban csak látszólagos, hiszen a természet csak a felszínes szemlélő előtt egyhangú: szakadatlan ismétlődése tulajdonképen nem ismétlődés, hanem szakadatlan megújulás és változás. Ha Bársony ugyanarról a témáról ír is, mindig mást és másképen ír, hiszen a hely, idő s egyéb körülmények mindig mások, éppen úgy, mint az események és az író hangulatai, ki más szemmel, más és más hangulaton keresztül látja és látatja velünk is benyomásait és élményeit.

S emeljük ki végül nyomatékosan, hogy Bársony írásai a magyar elbeszélőirodalomnak valóságos specialitásai s a maguk nemében szinte páratlanok, nemesak témakörüknél, hanem az író eredeti, színmagyar,

írói egyéniségénél és íróművészeténél fogva is.

A hetven éves, fiatalos költő-vadászt ezért köszöntjük szeretettel és nagyrabecsüléssel írói működésének ötvenedik évfordulóján, s még sok ilyen szép könyvet várunk tőle, mint ez a mostani.

Szinnyei Ferenc.

Zenei szemle.

Az Operaház játékrendjéből mint jelentős művészeti esemény emelkedik ki Claude Debussy *Pelleas és Melisande*-jének bemutatása (nov. 26).

Pelleas és Melisande szintiszta francia művészet. Olyan műalkotás, mely a keveseké, a kiválasztottaké. Nem a zeneszeretők, hanem a zeneértők számára írt partitúra. Olyan esemege, amelynek ízességét zenei inyencek értékelik. A debussysták vagy pelleasisták operája, akik valóságos kis hitközséget, egyházat alkotva, olyan rajongó csodálattal tisztelik a nagy mester egyetlen operáját, mint az első wagnerianusok Wagner műveit.

Claude Debussy a modern zene első nagy úttörője s legjelentősebb oszlopa. Wagner óta a legújabb és legeredetibb művészeti irány az ő nevéhez fűződik. Zenei impresszionizmus: az ő hitvallása.

A zenei műformák már a romantikusoknál elvesztették elvi jelentőségüket, amennyiben szétestek és az apró kis műformáreszeknek jutott a főszerep. Amint ez az irányzat tért hódított s a modern élet lázas, gyors tevékenységével átítatódott, odavezetett, hogy az emberi kedélyhangulat pillanatnyi változásait is megakarta rögzíteni csakúgy, mint a természetben a fény és árny rendkívüli finom, pillanatnyilag változó színtartományait az eset. Egy ilyen pillanat hangulatképezék zenei rögzítése, vagy egy hirtelen felbukkanó gondolatnak zenei megérzékítése: a zenei impresszionizmus. A zene azonban ellensége a szervesetlen összefüggésnek. Szükséges volt tehát felhasználni a technikai készültségek minden fegyverét, hogy az olykor csekély tartalmi értéket fedjék a raffinált külső hatások. A hangszeres színeiben való tobzódás s a különféle ritmusképezetek és bonyolult akkordkombinációk váltak erre hatásos eszközökké. A tonalitás, mely a